

**Annette Đurović, GRUNDFRAGEN DER DEUTSCHEN SYNTAX, Philologische Fakultät
Belgrad, Belgrad 2011, 256 Seiten**

Studenti nemačkog jezika na Filološkom fakultetu u Beogradu su dugo vremena bili primorani da podatke za polaganje ispita iz sintakse sakupljaju iz raznih knjiga i skripata, ali od 2011. godine imaju priliku da sve osnovne informacije dobiju iz udžbenika „Grundfragen der deutschen Syntax“ (*Osnove nemačke sintakse*), koji je napisala dr Annette Đurović, vanredni profesor na Filološkom fakultetu u Beogradu. Ciljna grupa, odnosno glavni korisnici ovog priručnika koji je napisan na nemačkom, maternjem jeziku autorke, jesu predstavnici stručne javnosti, a pre svega studenti germanistike jer teme prate predavanja sintakse za germaniste, odnosno predmeta Nemački jezik 3 i 4.

Ova knjiga je rezultat ekstenzivnog proučavanja sintakse savremenog nemačkog jezika i zasniva se prvenstveno na dependencijalnoj gramatici Ulriha Engela, ali daje i dovoljno prostora drugim stavovima. Naime, u sintaksi ne postoji samo crno i belo, već ima mnogo mogućnosti za interpretaciju, kako autorka spominje u predgovoru. Već oko definicije rečenice gramatičari se ne slažu, a u knjizi je izabrana definicija Ulriha Engela da je rečenica verbalna fraza u proširenom smislu, dakle fraza čije jezgro predstavlja finitni glagol ili glagol u infinitivu.

Priručnik je strukturiran na vrlo pregledan način: svaka nova tema u pojedinim poglavljima uvedena je u obliku pitanja na koje sledi odgovor, pa objašnjenje i korišćena literatura. Svako poglavlje (ukupno ih ima 21) sadrži od četiri do osamnaest pitanja i ovde ćemo ih ukratko predstaviti:

1. Uvod (str. 15-20)
2. Valentnost (str. 21-32)
3. Rečenica
  - Definicija rečenice (str. 33-40)
  - Klasifikacija rečenice (str. 41-46)
4. Rečenični okvir (str. 47-60)
5. Rečenični članovi (str. 61-74)
6. Predikat (str. 75-84)
7. Dopune i dodaci (str. 85-94)
8. Rečenične dopune (str. 95-120)
9. Rečenični dodaci (str. 121-128)
10. Hijerarhija u rečenici (str. 129-134)
11. Rečenični modeli (str. 135-142)

12. Atributi (str. 143-158)
13. Nominalna fraza (str. 159-168)
14. Pridevska fraza (str. 169-178)
15. Apozicija (str. 179-186)
16. Složena rečenica: Koordinacija i subordinacija (str. 187-200)
17. Dopunske rečenice (str. 201-212)
18. Dodatne rečenice (str. 213-220)
19. Atributivne rečenice (str. 221-228)
20. Oblik, funkcija i semantika (str. 229-236)
21. Kompleksna analiza rečenice (str. 237-242)

Pored spiska korišćene literature, na kraju knjige sledi registar važnijih termina.

Autorka čitaocu polako upoznaje sa vrlo složenom oblašću sintakse, sa valentnošću i rečeničnim okvirima, da bi u petom poglavlju mogla da uvede rečenične članove, čije poznavanje predstavlja osnovu analize rečenice, a usposobljavanje za takvu analizu krajnji je cilj ovog udžbenika. Već spomenute razlike u interpretaciji, odn. imenovanju igraju veliku ulogu i u oblasti dopuna. Kod nekih dopuna se stručnjaci slažu, ali za druge nalazimo različite podele ili različite nazive. I kod Ulriha Engela su se te podele vremenom promenile i razlikuju se u svakom novom izdanju njegove knjige „Syntax der deutschen Gegenwartssprache“ (*Sintaksa nemačkog savremenog jezika*). Annette Đurović se, prema Engelovom spisku iz 2004. godine, opredelila za deset dopuna, izostavivši pri tom modifikativnu dopunu koju je Engel dodao u izdanju iz 2009. godine. Autorka smatra da ova dopuna ne predstavlja posebnu klasu, pa ju je iz tog razloga izostavila. Inače, autorka se ovom temom bavila i u svojim ranijim radovima.

Prvi deo knjige se, uglavnom, odnosi na proste rečenice, a od desetog poglavlja se prelazi na složene rečenice. Autorka se kreće od opšte strukture rečenica sa hijerarhijom pojedinačnih rečeničnih delova (Obersatz, Obersatzrest i Untersatz) i rečeničnim modelima, koji, opet, mogu da se razvrstavaju na modele sa obavezanim dopunama (Satzmuster) i na modele koji, pored obaveznih, obuhvataju i fakultativne dopune (Satzbauplan), pri čemu dodaci u tim modelima ne igraju nikakvu ulogu. U daljim poglavljima knjiga se bavi sve složenijim sadržajima, od fraza do celih rečenica, a veliki broj primera olakšava čitaocu razumevanje dotičnih sadržaja.

Konačno, u 21. poglavlju, autorka pokazuje kako bi kompleksna analiza rečenice mogla da izgleda, s tim što pominje da ne postoji samo jedna ispravna analiza. Kada se susreću govorni i pisani jezik, jezička norma i književna kreativnost, onda nastaju konstrukcije koje možemo da tumačimo na različite načine, ali ih ne možemo egzaktno odrediti. Informacije koje smo dobili u knjizi kao celini treba čitaocu da pomognu da bude u stanju da grafički odredi dependencijalnu strukturu rečenica. Navedeno je još nekoliko znakova koji treba da se koriste pri crtanju stabla zavisnosti (na nemačkom Abhängigkeitsbaum, Stemma/Strukturbaum), na primer za obavezne (|) ili fakultativne dopune (J), za dodatke (:) ili valentnost (<..., ..., (...)>). Na kraju, autorka, uz pomoć

jedne složene rečenice, pokazuje kako treba da izgleda jedna takva analiza, koji su pojedinačni koraci i da je pre crtanja stabla potrebno odrediti semantiku i strukturu kako bi se videlo koji su pojedinačni delovi rečenice i u kojim se hijerarhijskim odnosima nalaze.

Preduslov za korektno čitanje ovog udžbenika je, pored dobrog znanja jezika, i solidno poznavanje nemačke morfologije, odnosno morfoloških termina u nemačkom jeziku. Što se tiče tih morfoloških osnova, knjiga se poziva na udžbenik dr Smilje Srdić, redovnog profesora Odseka za germanistiku, „Morphologie der deutschen Sprache“ (*Morfologija nemačkog jezika*) iz 2008. godine, iz koje, između ostalog, preuzima spisak veznika u 16. poglavlju. Ali, pored morfologije, potrebne su i određene jezičke kompetencije koje studenti druge godine, kada treba da polažu ovaj predmet, još ne poseduju. To može da dovede do problema pri analizi rečenice, kada im, na primer, određivanje valentnosti glagola predstavlja izvestan problem. Poznavanje opšte gramatike i solidan fond reči su neophodni svakome ko želi da se bavim temama iz ove knjige.

Autorka Annette Đurović u ovoj knjizi jasno stavlja do znanja da je sintaksa oblast koja ne može da zahteva pravo na jedan jedini tačan odgovor. Zato se potrudila da iz obimne literature izabere najjasnije stavove i našla je, čak i za ljude kojima nemački nije materni jezik, najrazumljiva objašnjenja sa odgovarajućim primerima. Ovaj vrlo koristan i vredan udžbenik pratiće buduće generacije na našim filološkim fakultetima i biće sigurno od velike pomoći svima onima koji žele da se bave nemačkom sintaksom.

Julia Popović